

Moet je je altijd aan de regels houden?

Filosoferen met kinderen met 'Tim op de tegels'

© Fabien van der Ham | www.filosofvaardig.nl

Leuk dat je wilt gaan filosoferen met je kinderen of klas. Filosoferen is niet moeilijk, het is hooguit even wennen want als volwassene mag je nu eens niet je mening geven. Het gaat om het denken van de kinderen en om hun antwoorden. Het enige wat jij als begeleider mag doen, is vragen stellen en beurten geven. Het zal beslist mooie gesprekken opleveren, die soms kort en soms lang duren.

Het is wel belangrijk dat de kinderen steeds argumenten geven bij hun antwoorden. Dit kun je stimuleren met doorvraagvragen als:

- Hoe weet je dat?
- Wie bepaalt dat?
- Zou het ook anders kunnen zitten?
- Is dat altijd zo?
- Kun je een voorbeeld geven?
- Bestaat daar een regel voor?

Lees eventueel ter voorbereiding eerst de gratis mini-cursus filosoferen met kinderen op www.filosofvaardig.nl/mini-cursus

Thema 'Regels'

In deze praattips vind je suggesties over hoe je kunt filosoferen over regels. Meestal leggen volwassenen aan kinderen regels op. Soms stellen we samen met de kinderen regels op. De volwassene stuurt dan vaak wel een bepaalde richting op. Maar wat gebeurt er als je kinderen 'vrij' laat denken over regels. Tot welke conclusies komen zij dan zelf?

Vraag het gratis
kennismakingspakket
filosoferen met kinderen aan op
www.filosofvaardig.nl/downloads

Tip

Natuurlijk vind je het als ouder of leerkracht handig en goed als kinderen zich aan de regels houden. Daarom is het bij dit thema verleidelijk kinderen richting bepaalde antwoorden te sturen. Dit is nu niet de bedoeling en het is ook niet nodig. Als volwassenen eeuwenlang steeds opnieuw tot de conclusie komen dat het opstellen van regels toch wel handig is, kun je er heus op vertrouwen dat kinderen tot een soortgelijke conclusie komen. Dit is in mijn praktijk i.i.g. tot nu toe altijd gebeurd.

Vooruitblik

Na het voorlezen van het boek *Tim op de tegels* wordt er gepraat over regels. Eerst vanuit het persoonlijke, daarna op een meer filosofische manier, dus zoekend naar het algemene. Tussen het praten en denken door wordt het onderzoekspel 'Baas boven baas' gespeeld. Met de afsluitende opdracht zet je alles even lekker op zijn kop.

Over het boek 'Tim op de tegels' van Tjibbe Veldkamp

'Wel op de stoeptegels blijven, hè,' zei Tims vader. 'Waarom?' vroeg Tim. 'Omdat het gevaarlijk is om van de tegels te gaan,' zei zijn vader. Zoals beloofd blijft Tim op de stoeptegels. Ook al worden de tegels opgetild door stratenmakers, een vrachtwagenchauffeur, havenwerkers en zelfs een hijskraan... Tim blijft op de tegels.

Vorbereiding

Zoek een stuk of zes foto's op internet die laten zien dat iemand een overtreding begaat. Zorg dat het situaties zijn die bij leefwereld van jonge kinderen aansluit. Bijvoorbeeld twee kinderen die elk aan een stuk speelgoed trekken, kinderen die door een rood voetgangerslicht lopen, kinderen die belletje trekken, een voetballer die een rode kaart bij een voetbalwedstrijd krijgt, een kind dat met zand gooit richting een ander kind, etc. Print deze uit op A5-formaat. Teken vervolgens op twee A5 vellen papier een plus en een min. Dit gebruik je later voor het onderzoekspel 'Baas boven baas'. De uitleg volgt verderop.

Start

Lees het boek voor.

Vraag het gratis
kennismakingspakket
filosoferen met kinderen aan op
www.filosoovaardig.nl/downloads

Napraten over het boek

Alvorens te gaan filosoferen, praat je eerst met de kinderen over hun persoonlijke beleving. Wat vinden ze van Tim? Vinden ze dat Tim zich aan de afspraak met zijn vader heeft gehouden? De regel voor Tim was 'op de tegels blijven'. Wat voor soorten regels heb jij thuis? Wat voor soort regels zijn er nog meer? (school, sport, verkeer, etc.)

Filosoferen

Na het uitwisselen van persoonlijke ervaringen ga je proberen naar meer algemene regels en inzichten rondom regels te zoeken, kortom je gaat filosoferen. Je kunt daarbij de volgende verdiepende en onderzoekende graafvragen gebruiken.

Graafvragen

- Moet je je altijd aan de regels houden?
- Kan het soms ook wel eens goed zijn om je niet aan de regels te houden?
- Kun je daar een voorbeeld van noemen?
- Wat vind je van mensen die zich niet aan de regels houden?
- Wat gebeurt er als niemand zich aan de regels houdt?
- Vind je alle regels nuttig?
- Noem eens een regel die je goed vindt. (meerdere kinderen een beurt geven)
- Wat zijn de overeenkomsten?
- Noem eens een regel die je slecht vindt. (meerdere kinderen een beurt geven)
- Wat zijn de overeenkomsten?

Baas boven baas

Tussen het praten in de kring door kun je dit spel doen. Het is een prettige afwisseling en het geeft weer een nieuwe kijk op het onderwerp. Je gebruikt de foto's die je bij elkaar hebt gezocht en de papieren met de + en de -.

Je vraagt aan een kind om de foto's met overtreders van regels in de volgorde van minst erge naar meest erge overtreding te leggen.

Hiervoor gebruik je de papieren met de + en de -. Deze leg je op de uiteinden van een denkbeeldige lijn. Hiertussen kan het kind de foto's neerleggen. Het kind dat de volgorde bepaalt moet ook uitleggen waarom hij voor deze volgorde kiest.

Vervolgens mag een ander kind de volgorde veranderen. Uiteraard weer met zijn uitleg erbij. Doe dit een aantal keer met verschillende kinderen. Door deze opdracht komen er vanzelf allerlei ideeën, aannames, vooroordelen en inzichten over in hoeverre en wanneer je regels mag overtreden en waarom sommige regels belangrijker zijn dan andere.

Als een paar keer de volgorde is veranderd en er verschillende aspecten aan bod zijn geweest laat je de foto's liggen en praat je weer verder. Nu meer gericht op het bedenken van regels en de makers van regels. Dit kan met onderstaande graafvragen.

Graafvragen

- Wie bepaalt wat de regels zijn?
- Mag je zelf ook regels maken?
- Heb jij wel eens regels gemaakt? Vertel daar eens over.
- Luisteren anderen naar jouw regels?
- Moet iedereen het eens zijn met bestaande regels?

Gekke afsluiting: een wereld zonder regels

Na het nadenken over algemene zaken rondom regels gaan we weer terug naar een concrete situatie: het kringgesprek. Bespreek wat de regels van een kringgesprek zijn. Bedenk vervolgens wat de tegenovergestelden van deze regels zijn. Bijvoorbeeld tegenover rustig op je stoel zitten, staat op een gekke manier op je stoel zitten. Spreek vervolgens af dat je nu een kringgesprek gaat doen waarin kinderen zich helemaal tegen de regels in mogen gedragen. Het is overduidelijk dat er geen goed gesprek meer tot stand zal komen, maar kinderen vinden dit een erg grappig spel. Zie het maar als een drama-oefening.

Tip: doe dit aan het eind van de dag of vlak voor het buitenspelen want rustig zijn ze na afloop niet meer.

Vraag het gratis
kennismakingspakket
filosoferen met kinderen aan op
www.filosovaardig.nl/downloads